

Van molens tot mijters

🕒 **Duur** 45 tot 60 minuten (afhankelijk van verwerking en kringmomenten)

🎯 **Lesdoel** De leerlingen leren over bekende Nederlandse tradities, symbolen en historische plekken, zoals molens en kastelen, en feesten als Sinterklaas. Ze ontdekken dat cultureel erfgoed ons iets vertelt over wie we zijn en waar we vandaan komen. Ze ervaren dat erfgoed verbindt, herinneringen oproept en een gevoel van trots kan geven.

Verbindende leergebieden

- Oriëntatie op tijd en geschiedenis
- Kunsthoudende oriëntatie (tekenen, ontwerpen, naspelen)
- Taalontwikkeling (gesprek, luisteren, woordenschat)
- Burgerschap (respect voor en verbondenheid met cultureel erfgoed)

Kerdoelen

Burgerschap

- 2 Diversiteit – Leerlingen herkennen en respecteren onderlinge verschillen.
- 4 Maatschappelijke betrokkenheid – Leerlingen oefenen actief burgerschap en sociale verantwoordelijkheid.
- 6 Maatschappelijke vraagstukken – Leerlingen verkennen de oorzaken en gevolgen van discriminatie en uitsluiting.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen luisteren naar verhalen over tradities, symbolen en monumenten.
- 3A Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen vertellen over erfgoedelementen uit hun omgeving of over hun ervaringen met erfgoed.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen verbeelden wat zij geleerd hebben.
- 3 Betekenis geven – Leerlingen leren de betekenis van symbolen en tradities in context.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen ontwerpen of tekenen iets wat bij erfgoed past.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen ervaren hoe erfgoed betekenis krijgt door verhalen en beleving.

Mens en maatschappij

- 5 Historische ontwikkelingen – Leerlingen leren tradities en cultuur dingen zijn die in de tijd kunnen veranderen of een andere betekenis kunnen krijgen.
- 7 Doorwerking van het verleden – ontdekken dat cultureel erfgoed ons iets vertelt over wie we zijn en waar we vandaan komen.
- 11 Omgeving van de school – Leerlingen ontdekken dat het verleden zichtbaar is in de leefomgeving.

Benodigdheden

- Afbeeldingen van bekende Nederlandse erfgoedsymbolen (bijvoorbeeld molens, kastelen, Sinterklaas en tulpen)
- Knutselmateriaal: papier, stiften, kleurpotloden, lijm, scharen
- Eventueel: (digitale) toegang tot een korte video of virtuele rondleiding van een historisch gebouw
- Grote landkaart van Nederland
- Rollenspelmateriaal of een handpop (voor introductie)

Introductie voor de leerkracht

Leerlingen in groep 4 krijgen steeds meer besef van tijd, plaats en identiteit. Ze herkennen symbolen als een molen of de mijter van Sinterklaas, maar weten nog weinig over de betekenis erachter. Deze les neemt hen mee in de wereld van nationaal erfgoed: tastbare plekken, tradities en symbolen die iets vertellen over Nederland. Met eenvoudige verhalen, beelden en creatieve werkvormen leren de leerlingen dat erfgoed iets is wat doorgegeven wordt: van generatie op generatie. Iets wat ons verbindt met het verleden en met elkaar. Denk aan een feest dat elk jaar terugkomt of een gebouw dat al eeuwen in een dorp of stad staat.

Deze les nodigt uit tot nieuwsgierigheid en verwondering. Leerkrachten hoeven geen erfgoedsspecialisten te zijn: wat telt, is de beleving. Stel open vragen, laat leerlingen zelf ontdekken en geef ruimte aan verhalen uit hun eigen omgeving. Zo ontstaan trots én respect voor wat ons verbindt.

Omschrijving van de opdracht

De leerlingen leren over bekende Nederlandse erfgoedelementen, zoals Sinterklaas, molens en kastelen. Ze ontdekken het verhaal achter deze tradities en plekken en ze verbeelden wat zij bijzonder vinden. Via gesprekken, knutselopdrachten en klassikale uitwisseling groeit het begrip van wat erfgoed betekent voor Nederland én voor henzelf.

Begeleiding

Gebruik open vragen zoals:

- Wat zie je vaak op vakantiekaarten van Nederland?
- Welke feesten ken jij van thuis of van school?
- Heb je weleens een kasteel gezien? Wat dacht je toen?

Geef leerlingen ruimte om hun eigen ervaringen te delen en stimuleer fantasie en verwondering.

Kennisoverdracht

Toon afbeeldingen van typisch Nederlandse erfgoedsymbolen zoals:

- een molen;
- een kasteel;
- Sinterklaas;
- tulpenvelden;
- de Nederlandse vlag.

Bespreek bij elk symbool:

- Wat is dit?
- Wat stelt het voor?
- Waarom is dit typisch Nederlands of komt het ergens anders vandaan? (Tulpen komen bijvoorbeeld oorspronkelijk uit Turkije en werden pas in de zestiende eeuw in Nederland geïntroduceerd. Het woord tulp komt van het Latijnse woord 'tulpa', de bloem die op een tulband lijkt. De tulp arriveerde in de zestiende eeuw in Nederland.)
- Waarom is het belangrijk voor Nederland?

Leg in kindvriendelijke taal uit: 'Erfgoed zijn dingen van vroeger die we nu nog belangrijk vinden – omdat ze iets vertellen over ons land of ons dorp of onze stad en over onze geschiedenis.'

Differentiatie

- Laat leerlingen kiezen of ze willen tekenen, presenteren of naspelen.
- Gebruik beeldkaarten en pictogrammen voor taalondersteuning.
- Snelle denkers kunnen een miniquiz bedenken over een symbool of zelf een erfgoedverhaal schrijven of vertellen.

De vijf fasen van de leercirkel**Verwonderen**

Doel: leerlingen verwonderen zich over erfgoedsymbolen in Nederland.

Activiteit: de handpop komt binnen met een grote mijter op en zegt: 'Iedereen herkent mij meteen! Maar waarom eigenlijk?' Bespreek:

- Wat zie je aan deze pop?
- Waarom herkennen mensen dit symbool?
- Ken jij nog iets wat 'typisch Nederlands' is?

Laat leerlingen in tweetallen praten over iets wat zij typisch vinden aan Nederland of aan hun buurt.

Oriënteren

Doel: leerlingen maken kennis met Nederlandse erfgoedelementen.

Activiteit: laat leerlingen afbeeldingen bekijken van molens, kastelen, tulpenvelden, Sinterklaas enzovoort. Vraag bij elke afbeelding:

- Wat zie je?
- Wat weet je hiervan?
- Heb je dit weleens gezien?

Gebruik een grote landkaart van Nederland. Waar staan molens? Waar vind je kastelen? Waar komt Sinterklaas aan?

Onderzoeken

Doel: leerlingen onderzoeken wat een symbool of plek bijzonder maakt.

Activiteit: in groepjes kiezen leerlingen een erfgoedonderwerp (bijvoorbeeld een kasteel, feest of molen). Ze bedenken samen:

- Wat maakt dit bijzonder?
- Wat kun je ermee doen?
- Hoe lang bestaat dit al?

Laat de groepjes hun kennis kort presenteren of tekenen wat ze ontdekt hebben.

Uitvoeren

Doel: leerlingen verbeelden wat zij bijzonder vinden aan erfgoed.

Activiteit: elke leerling kiest een symbool of traditie en maakt er een kunstwerk van, bijvoorbeeld:

- een tekening van een kasteel met een verhaal erbij;
- een tulpenveld van papierstroken;
- een zelfontworpen molen;
- een strip over het Sinterklaasfeest.

Maak een erfgoedwand in de klas met alle werkjes.

Reflecteren

Doel: leerlingen denken na over waarom erfgoed waardevol is.

Activiteit: stel in de kring vragen als:

- Wat heb jij geleerd over molens, kastelen of feesten?
- Wat vond jij bijzonder?
- Wat zou jij willen bewaren voor later?

Laat leerlingen de volgende zinnen afmaken:

- Mijn favoriete Nederlandse ding is ...
- Dit wil ik later aan mijn kinderen laten zien omdat ...
- Ik vond het leuk om te leren over ...

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observeer:

- Welke leerlingen tonen interesse in geschiedenis of symboliek?
- Wie kan verbanden leggen tussen verleden en nu?
- Welke leerlingen delen persoonlijke verhalen of ervaringen?

Reflecteer:

- Hoe reageren leerlingen op typisch Nederlandse erfgoedelementen?
- Welke beelden leven er in de klas over 'Nederland'?
- Hoe kan ik deze les koppelen aan andere thema's, zoals feestdagen, monumenten of familiegeschiedenis?

Mogelijke vervolglessen

- Wat vieren we in Nederland? – nationale feest- en herdenkingsdagen
- Wie was Willem van Oranje? – geschiedenis als verhaal
- Hoe zag een kasteel er vroeger uit? – bouwen en beleven
- Typisch Nederlands eten – eten als cultureel erfgoed
- Sinterklaas wereldwijd – vergelijkend cultureel onderzoek

Deze lesbrief hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl